

Lena Mattsson: *Den kulturelle onanisten*

Lena Mattssons film *Den kulturelle onanisten* handlar om den legendariske bokförläggaren och kulturaktivisten Bo Cavefors, som sent i livet definierade sig själv som en kulturell onanist, en som bara gör det han själv vill för att det tillfredsställer honom. Det är en beskrivning som säkert ägde giltighet för Bo Cavefors själv, men som ändå är falsk. Allt det han gjorde för sig själv fick också värde för andra, från bokutgivning till teaterproduktion och skriftställningar. Det var fruktbart för oss runt omkring honom: läsarna, vännerna, publiken. I filmen berättar han om sitt liv och sitt förlag och diskuterar med Lena Mattsson om den kulturella censuren under senare år, något både han och Lena varit utsatta för. I Bos fall rörde det sig dels om en utställning i Umeå som ställdes in av lokalpolitikerna på grund av för mycket nakenhet, om en serie nedstängningar av hans Facebook-sida av samma skäl, samt det kanske mest kända fallet när polisen hösten 1979 grep honom och vände uppochner på hans förlag i Lund för att hitta spår som kunde binda honom vid den för tiden mycket kända och fruktade västtyska terroristgruppen Rote Armee Fraktion, under ledning av den före detta journalisten Ulrike Meinhof. Bo hade gett ut en bok om Meinhof och en antologi med texter av RAF, något han inte hade gjort någon hemlighet av, men länsåklagaren var övertygad om att det fanns mer att hämta. Det fanns det dock inte och Bo frikändes och kunde återvända till sitt hem i Ballingslöv. Men hans förlag var krossat. I filmens samtal filosoferar Bo Cavefors om sitt liv, från barndom till det åldrande han vemodigt accepterade, med Lena Mattsson diskuterar han censuren med nedslag i de nämnda fallen, men också som något mer generellt. Han drar upp linjerna för en förståelse av en censurs logik som börjar med att tysta de svagaste rösterna, konstnärerna, och sedan kan gå vidare. Mot bakgrund av allt det han utsatts för är han ändå hoppfull och berättar om en gåtfull incident han var med om när hans släppts ur häktet, när en okänd människa kom om natten och frågade om han behövde hjälp. ”Det finns alltid någon där ute som är beredd att hjälpa en” säger Bo och hans ögon tåras då, precis som filmrutan som översköljs av regndroppar. Det är något annat än kulturell onani.

Lars Gustaf Andersson, oktober 2021.

Lars Gustaf Andersson är professor i filmvetenskap vid Lunds universitet.